

Inhoudsopgave

1.	INLEIDING	2
2.	WAT IS DYSLEXIE?	3
3.	SIGNALERING VAN MOGELIJKE DYSLEXIE	4
4.	DYSLEXIEFACILITEITEN	5
4.1	Dyslexiepas	5
4.2	Compenserende faciliteiten	5
4.3	Dispenserende faciliteiten	5
5.	Begeleiding door het schoolteam	6
5.1	Dyslexiecoach	6
5.2	Mentor	6
5.3	Docenten	6
6.	DIDACTISCHE EN PEDAGOGISCHE BENADERING	7
6.1	De verantwoordelijkheid van de leerling met dyslexie	7
6.2	Benadering op school	8
6.3	Ouders	8
6.4	Tot slot	8

1. INLEIDING

Voor u ligt het protocol dyslexie van het Hooghuis, locatie Heesch. Dit protocol is bedoeld om iedereen (docenten, ouders, leerlingen, basisscholen) in en rondom de school te informeren over het dyslexiebeleid op onze school, het Hooghuis Heesch. Het Hooghuis Heesch wil leerlingen met dyslexie, wat betreft hun schoolse ontwikkeling, de kans geven om hun talenten zo optimaal mogelijk te ontwikkelen, zodat zij profiteren van onderwijs op een niveau waar zij gezien hun capaciteiten thuishoren.

In dit protocol wordt het volgende beschreven:

- De definitie van en een korte uitleg over dyslexie.
- De signalering en eventuele verwijzing voor diagnostisch onderzoek van leerlingen met een vermoeden van dyslexie.
- Dyslexiefaciliteiten, de begeleiding van leerlingen met een dyslexieverklaring en de pedagogisch-didactische invalshoek van school.

Het protocol dyslexie is een leidraad en veranderbaar: het zal, wanneer daar aanleiding voor is, worden aangepast aan omstandigheden, mogelijkheden en veranderingen.

2. WAT IS DYSLEXIE?

Er hebben vele definities en omschrijvingen gecirculeerd in de loop der jaren. De volgende definitie is momenteel algemeen aanvaard:

Dyslexie is een stoornis die gekenmerkt wordt door hardnekkige problemen in de automatisering van de woordidentificatie (lezen) en/of schriftbeeldvorming (spelling).

(Stichting Dyslexie Nederland, 2016)

Het gaat bij dyslexie dus om een ernstige lees- en/of spellingachterstand die hardnekkig is, ondanks voldoende gelegenheid tot leren.

Dyslectische leerlingen in het voortgezet onderwijs hebben vaak problemen met:

- Lezen en/of spellen op woordniveau, zowel in het Nederlands als ook in de moderne vreemde talen.
- Het snel en accuraat lezen (decoderen) van teksten bij alle vakken.
- Het snel en accuraat spellen (coderen) bij functioneel schrijven bij alle vakken.
- Automatiseren en werkgeheugen.

Niet al deze problemen doen zich (in gelijke mate) bij alle leerlingen voor!

Het gaat hierbij niet alleen om problemen bij het aanleren van lezen en spellen op woordniveau maar ook bij het toepassen in alle vakken die een beroep doen op functioneel lezen, schrijven en automatiseren.

Dyslexie kan zich bij leerlingen op veel verschillende manieren manifesteren, waardoor het moeilijk kan zijn om te signaleren en te begeleiden. Leerlingen hebben zich vaak compensatiestrategieën eigen gemaakt en andere problematiek (bijvoorbeeld rondom motivatie of concentratie) kan het beeld vertroebelen. Dyslexie kan daarnaast sociaal emotionele problemen veroorzaken: negatieve gedachten die ontstaan uit eerder falen.

Soms is er naast de dyslexie ook nog sprake van andere problemen, bijvoorbeeld AD(H)D of ASS.

3. SIGNALERING VAN MOGELIJKE DYSLEXIE

Een groot deel van de leerlingen met dyslexie wordt op de basisschool al gesignaleerd en meteen gemedieerd. Het gebeurt echter ook dat leerlingen voor langere tijd in staat zijn om hun lees- en/of spellingproblemen te compenseren op een dusdanige manier dat de basisschool de dyslexie niet als dyslexie (h)erkent. Het kan in dit geval zo zijn dat er pas binnen het voortgezet onderwijs duidelijk wordt dat er een lees- en/of spellingsprobleem bestaat. Een leerling kan ook 'dyslexieverdacht zijn'; dit betekent dat er op de basisschool al wel aanwijzingen waren voor een lees- en/of spellingsprobleem, maar dat de scores van de leerling niet voldeden aan de criteria van het landelijke protocol Ernstige Eenvoudige Dyslexie. Dit kan blijken uit het dossier dat bij aanmelding van een leerling wordt opgesteld.

Het is in beide gevallen van belang de leerproblemen in kaart te brengen door een soort vooronderzoek. Dit kan op school worden gedaan. Het uiteindelijke diagnostische onderzoek, waarbij eventueel de diagnose dyslexie wordt gesteld, wordt niet uitgevoerd op onze school. Ouders dienen zelf dit officiële onderzoek te laten doen bij een externe organisatie.

Bij dyslexieverdachte leerlingen worden een drietal korte lees- en spellingtoetsen afgenomen. Deze toetsing wordt gedaan door de dyslexiecoach van Hooghuis Heesch. Indien het vermoeden van dyslexie bevestigd wordt, wordt ouders geadviseerd verder onderzoek te laten doen. Aan twee criteria moet dan al zijn voldaan, namelijk de aanwezigheid van een leerachterstand én didactische resistentie. Dit laatste criterium houdt in dat de leerling, ondanks extra intensieve lees- en/of spellingbegeleiding, onvoldoende vooruitgang laat zien op deze gebieden. Indien er nog onvoldoende aangetoond kan worden dat er sprake is van een hardnekkig probleem (didactische resistentie), wordt ouders geadviseerd lees- en/of spellingtraining aan te vragen bij een externe instantie.

Wanneer een leerling in het traject van de onderkenning van het probleem zit, heeft een leerling recht op de faciliteiten zoals beschreven in dit protocol. Als binnen het externe vervolgonderzoek geen diagnose dyslexie wordt gesteld, vervalt direct het recht op de beschreven faciliteiten. Wanneer uit de extern gevolgde hardnekkigheidstraining wel de mogelijke aanwezigheid van dyslexie aangetoond is, heeft de leerling na afronding van de hardnekkigheidstraining nog een half jaar recht op de faciliteiten voor leerlingen met dyslexie. In dit halve jaar dient er een officiële dyslexieverklaring afgegeven te worden om gebruik te mogen blijven maken van de faciliteiten. Wanneer een leerling na dat halve jaar niet in het bezit is van een officiële dyslexieverklaring vervallen de faciliteiten. Ouders kunnen er natuurlijk voor kiezen om (nog) geen officieel onderzoek te laten doen. Er kan dan echter geen gebruik worden gemaakt van dyslexiefaciliteiten.

4. DYSLEXIEFACILITEITEN

4.1 Dyslexiepas

De adviezen gegeven over de faciliteiten in een dyslexieverklaring zijn meestal algemeen en niet altijd precies op de betreffende leerling toegespitst. Dit houdt in dat de vermelde faciliteiten op de dyslexieverklaring in het voortgezet onderwijs meer gespecificeerd moeten worden. In overleg met betrokken partijen wordt o.l.v. de dyslexiecoach gekeken naar welke faciliteiten de leerling echt nodig heeft. Tevens moeten de toegekende faciliteiten binnen de mogelijkheden van de school passen. De dyslexiefaciliteiten waar de leerling na overleg gebruik van kan gaan maken, worden vermeld op een dyslexiepas. Deze pas is gedurende de hele middelbareschooltijd geldig (er wordt dus niet ieder schooljaar een nieuwe pas afgegeven, tenzij de overeengekomen faciliteiten veranderen). Binnen de inzetbare dyslexiefaciliteiten kan er ook onderscheid worden gemaakt tussen compenserende en dispenserende maatregelen

4.2 Compenserende faciliteiten

Tijdens lessen en toetsen mag een leerling gebruik maken van de volgende Hulpmiddelen:

- Extra tijd voor het maken van toetsen, proefwerken en examens (met een maximum van 25%). Wanneer tijdverlenging niet mogelijk is, hebben deze leerlingen recht op vermindering van vragen.
- Alle toetsen worden standaard in lettertype Arial 12, regelafstand 1,5 aangeboden. Wanneer er gebruik gemaakt wordt van gekopieerde bronnen, moeten deze vergroot worden. In toetsen wordt geen gebruik gemaakt van schuingedrukte (cursieve) woorden maar alleen van dik gedrukte en/of onderstreepte woorden.
- Auditieve ondersteuning bij toetsen m.b.v. Claroread, of, indien mogelijk, mondeling afnemen van een toets. Leerlingen kunnen Claroread (school heeft licentie) op hun laptop installeren om digitale boeken of stukken tekst voor te laten lezen.
- Leerlingen kunnen gebruik maken van digitale boeken voor de Lex app. De Lex app is een gratis app voor telefoon of tablet.
- Leerlingen mogen gebruik maken van een computer met spellingscontrole bij opdrachten waar dit mogelijk is

4.3 Dispenserende faciliteiten

Voor de onderbouw kan een aangepaste beoordeling bij de spelling worden toegepast, conform de afspraken binnen de vaksectie. Deze faciliteit geldt alleen voor de onderbouw gezien de landelijke exameneisen die er gelden in de bovenbouw; bij het (school)examen is een aangepaste beoordeling van de spelling niet meer toegestaan.

→ Niet alle leerlingen met dyslexie zullen gebruik maken van alle regelingen; in overleg met de dyslexiecoach zal worden bepaald wat er voor een bepaalde leerling nodig is.

5. Begeleiding door het schoolteam

5.1 Dyslexiecoach

Voor de leerling met dyslexie is er op Hooghuis locatie Heesch een dyslexiecoach.

De dyslexiecoach is het aanspreekpunt voor de leerling met dyslexie, zijn mentor en zijn ouders wanneer het gaat over leerproblemen en compenserende maatregelen of extra faciliteiten. Alle leerlingen met dyslexie worden, wanneer zij op Hooghuis locatie Heesch instromen, uitgenodigd voor een gesprek met de dyslexiecoach. In dit intakegesprek worden de leerling-specifieke wensen en problemen m.b.t. dyslexie in kaart gebracht. Leerlingen die al langer op onze school zitten, worden minimaal één keer per jaar door de dyslexiecoach uitgenodigd om te bespreken of de aangegeven dyslexiefaciliteiten nog passend zijn. Ouders en leerlingen kunnen bij de coach terecht voor het eventueel bestellen van digitale boeken, streams voor de Lex-app en uitleg over het gebruik van de Lex-app en Claroread. Veel lesmethodes bieden hun leermaterialen tegenwoordig al digitaal aan. Leerlingen kunnen bij de dyslexie coördinator terecht wanneer ze vragen hebben over faciliteiten of wanneer ze tegen zaken betreffende hun dyslexie aanlopen die ze niet zelf kunnen oplossen. De dyslexiecoach is via de mail bereikbaar. Het juiste mailadres is via mentor of teamleider op te vragen.

Verder coördineert de dyslexiecoach het aanleveren van het voorleesprogramma Claroread. Daarnaast inventariseert de dyslexiecoach de faciliteiten voor de eindexamenleerlingen en geeft deze door aan de examencommissie.

5.2 Mentor

De mentor is de spil in de begeleiding van alle leerlingen. Aan het begin van het schooljaar brengt de dyslexiecoach de mentor op de hoogte van de leerling met dyslexie. Het is de taak van de mentor om de vakdocenten op de hoogte te brengen over de leerlingen met dyslexie in de klas. Ook is de vakdocent op de hoogte via de dyslexiepas van de leerling. Er is contact tussen de dyslexiecoach en mentor over de voortgang van de leerling met dyslexie.

5.3 Docenten

- De docent weet welke leerlingen dyslexie hebben en van welke faciliteiten zij gebruik mogen maken.
- Er kan met de docent overlegd worden welke plaats in de klas prettig is, zodat de leerling de instructie zo goed mogelijk mee krijgt en indien nodig extra aansturing/instructie kan krijgen
- Er wordt waar mogelijk een dyslexie-vriendelijke lay-out van toetsen gebruikt:
 - Lettertype Arial 12
 - Regelafstand 1,5
 - Geen *cursieve* woorden maar **dik** gedrukte of onderstreepte woorden
 - Gekopieerde bronnen vergroot aanbieden
 - Een overzichtelijke lay-out met voldoende witruimte tussen de verschillende onderdelen
- De toetsen kunnen (indien gewenst) digitaal aangeleverd worden
- Er kan extra instructie- en oefentijd gegeven worden indien nodig.
- Dyslectische leerlingen krijgen voldoende tijd om aantekeningen te maken of van het bord over te nemen (eventueel door ze er een foto van te laten maken).

6. DIDACTISCHE EN PEDAGOGISCHE BENADERING

Dyslexie is een leerprobleem dat samen kan gaan met een emotioneel probleem. Herkenning en erkenning zijn sleutelwoorden; het is belangrijk om leerproblemen goed in kaart te brengen en serieus te nemen. Daarnaast is het van belang dat de leerling eigenaar wordt van het eigen leerproces en hier ook verantwoordelijkheid voor leert dragen. De leerling denkt mee in het vinden van oplossingen en draagt zorg voor zijn eigen inzet.

6.1 De verantwoordelijkheid van de leerling met dyslexie

Wanneer je dyslexie hebt, heb je meer moeite met lezen en/of spellen. Dit betekent niet dat je maar helemaal niet meer moet lezen en nooit foutloos kunt spellen, maar het betekent wel dat je extra inspanningen zult moeten doen om voldoende te halen, over te gaan en uiteindelijk een diploma te halen. Jij bent medeverantwoordelijk voor jouw leerproces!

Let op de volgende dingen:

- Zorg dat je altijd je dyslexiepas bij je hebt
- Leg de dyslexiepas tijdens de toets op je tafel
- Bij verlies van de dyslexiepas meld je dit zo snel mogelijk bij de dyslexiecoach
- Vermeld een "D" op het antwoordblad van de toets
- Vertel aan docenten dat jij dyslexie hebt en vertel daarbij ook waar jij behoefte aan hebt. Bijvoorbeeld wanneer je liever niet wilt voorlezen of een rustige plek wilt, voorleessoftware gebruikt, extra tijd nodig hebt, enzovoort.
- Maak gebruik van de beschikbare hulpmiddelen
- Stel in de klas vragen, geen enkele vraag is dom, het niet stellen van vragen is wel dom. Vraag om extra uitleg wanneer je die nodig hebt.
- Maak tijdens de les aantekeningen of vraag of je een foto van het bord mag maken of een kopie van de aantekeningen van een klasgenoot
- Noteer je huiswerk zorgvuldig en maak dit (eventueel met extra hulp) altijd
- Plan je huiswerk goed, verdeel je werk en neem regelmatig pauze
- Ga bij het maken van werk stapsgewijs te werk:
 - Lees opgaven zorgvuldig (gebruik indien mogelijk Claroread om de vraag ook te horen)
 - Bedenk in eigen woorden wat er gevraagd wordt
 - Geef antwoord op de vraag
 - Controleer of je antwoord gegeven hebt op de vraag
- Gebruik bij het leren van woordjes een goede strategie, bijvoorbeeld:
 - Neem een los blaadje en schrijf alle woorden op die je moet leren met de vertaling erachter
 - Dek de vertaling af en schrijf nogmaals de vertaling op
 - Controleer de woorden en markeer de fouten (ook als je een spellingfout gemaakt hebt)
 - Schrijf onder de lijst de foute woorden nogmaals op met de vertaling
 - Oefen nu alleen de lijst met foute woorden
 - Herhaal dit net zo lang tot je alle woorden kent
- Maak gebruik van digitale oefenprogramma's zoals WRTS, Quizlet of de oefenmogelijkheden van de digitale lesmethode.
- Maak gebruik van flitskaarten om begrippen en verbanden tussen begrippen te leren. Dit kunnen digitale flitskaarten zijn, maar ook papieren kaartjes zijn effectief. Deze kun je zelf beschrijven, kleuren geven en neerleggen zoals jij wilt (in de vorm van een logische verhaal bijvoorbeeld).
- Maak gebruik van mindmaps. Ook deze kun je digitaal of op papier maken. Het voordeel van mindmaps is dat je beelden en woorden kunt gebruiken om beter te onthouden. Ook kun je met mindmaps goed de verbanden binnen de leerstof duidelijk maken.

6.2 Benadering op school

Accepteren: dyslexie is een leerprobleem dat niet overgaat, ook niet door veel oefenen. Leerlingen hebben vaak al veel negatieve ervaringen opgedaan. Begrip voor hun leerprobleem is essentieel om hen zo goed mogelijk te laten presteren.

Stimuleren en ondersteunen: het is belangrijk de leerlingen te stimuleren en hen succeservaringen te laten opdoen. Het geven van feedback helpt de leerling om zelf verantwoording te nemen voor zijn leerproces. Structuur, duidelijkheid en effectieve instructie in de les zijn voor alle leerlingen, maar met name voor de leerlingen met dyslexie belangrijk.

Compenseren en dispensereren: de leerling wordt in staat gesteld faciliteiten, hulpmiddelen en dispenserende maatregelen te gebruiken om tot een zo goed mogelijk resultaat te komen.

6.3 Ouders

Het Hooghuis Heesch betreft de ouders bij de begeleiding van de leerlingen. Naast regulier contact met de mentor, kunnen ouders altijd contact hebben met de dyslexiecoach met algemene of specifieke vragen. Vraag de mentor of teamleider van uw kind naar de contactgegevens van de dyslexiecoach.

6.4 Tot slot

Hoewel het ondersteuning bieden aan leerlingen met dyslexie is opgenomen onder de basisondersteuning die VO-scholen dienen te bieden in het kader van Passend Onderwijs, is het in de praktijk vaak zoeken naar wat goed werkt en wat organisatorisch en financieel efficiënt is. Dit protocol zal derhalve regelmatig geëvalueerd en aangepast moeten worden.

Wij maken daarvoor ook gebruik van de landelijke regelgeving zoals vermeld op de site van de rijksoverheid. Het College voor Toetsen en Examens (CvTE) publiceert jaarlijks een brochure over de mogelijkheden voor kandidaten met een beperking bij centrale examens in het voortgezet onderwijs. De brochure verschijnt in september, en is geldig voor de centrale examinering direct daaropvolgend. Zie: <https://www.examenblad.nl/onderwerp/kandidaten-met-een-beperking/2021?topparent=vga6k854m5p9>

Oog hebben voor elkaar

Kies de kleur die bij je past

Je eigen stek

HEESCH
VMBO-G • VMBO-T

Schoonstraat 34
5384 AP Heesch

Postbus 384
5340 AJ Oss

Tel: 0412 - 224 130
infoheesch@hethooghuis.nl
heesch.hethooghuis.nl

kleurt je leven